

اخلاق و مدرنیته

انسان مدرن، چه چیزی را در زندگی از دست داد؟

نویسنده: راس پول

مترجمان

محمد جواد سلطانی - محمد کدایی گدایی

ویراستار علمی

محمود علی پور

عنوان و نام پدیدآور	: اخلاق و مدرنیته/نویسنده راس پول
مشخصات نشر	: تهران: عقل سرخ، ۱۳۹۷.
مشخصات ظاهری	: ۲۴۹ص. وزیری
سرشناسه	: پول، راس، ۱۹۳۸ - م. Poole, Ross
یادداشت	: عنوان اصلی: Morality and modernity, 1991.
شناسه افزوده	: سلطانی، محمدجواد، ۱۳۶۷ - مترجم
شناسه افزوده	: کمالی گوکی، محمد، ۱۳۶۸ - مترجم
شناسه افزوده	: علی پور، محمود، [ویراستار]
موضوع	: آزادیخواهی
موضوع	: Liberalism
وضعیت فهرست نویسی	: فیبا
شابک	: ۹۷۸-۶۰۰-۵۹۵۸-۰۵-۸
رده بندی کنگره	: ۱۳۹۷ الف ۳ / B۱۳۰۱
رده بندی دیویی	: ۱۷۰.۹۰۳
شماره کتابشناسی ملی	: ۵۲ ۹۹۲

انتشارات عقل سرخ

نام کتاب: اخلاق و مدرنیته/ مولف: راس پول

ناشر: عقل سرخ/ چاپ اول: ۱۳۹۷/ شمارگان: ۵۰۰ نسخه

مترجمان: محمدجواد سلطانی، محمد کمالی گوکی.

ویراستار علمی: محمود علی پور

طرح جلد: مزده گودرزی

صفحه آرا: میرزا محمد کرامتی کرمانی

قیمت: ۲۵۰۰۰ تومان

کلیه حقوق این اثر برای انتشارات عقل سرخ محفوظ است.

نشانی: تهران، میدان انقلاب، خیابان شهدای زاندارمیری، پلاک ۱۱۸. تلفن: ۶۶۹۶۰۶۵۷ / ۰۹۱۰۹۸۰۴۲۸۹

مقدمه مترجمان

وقتی از دوران مدرن سخن می‌نویسیم معنای تجدد، تازگی و گسست از دروان سنتی به ذهنمان متبادر می‌شود؛ اما در مورد آثار عصر مدرن اختلاف نظر وجود دارد. اولین بار این واژه در آثار «ژان ژاک روسو» در قرن ۱۸ به کار رفت و بعد از وی در آثار بسیاری از نویسندگان آن عصر متداول گشت. مدرنیته در واقع عبارت است از نوعی حالت و تجربه جدید که بیانگر تازگی، بداعت و نو بودن زمان حال، عنوان نقطه گسست یا انقطاع از گذشته می‌باشد و گستره‌ی آن با ایده نوآوری، ابداع، ابتکار، تازگی، خلاقیت، پیشگامی، پیشرفت، ترقی، توسعه، رشد، تکامل و... همراه است. مدرنیسم به مراتب قدرت‌یابی جامعه مدنی در برابر دولت، قاعده‌بندی زندگی و مناسبات با قانون، اهلبیت یافتن فردیت، پیدایی دولت‌های دموکراتیک، رشد سریع تکنولوژی و مهم‌تر از همه تحقق پیروزی خرد انسانی، خود را در برابر سنت مطرح کرد. ره‌آورد تکنولوژی متکی بر خرد انسانی منجر به ایجاد نوعی بی‌توجهی به خود انسان و روابط اجتماعی میان انسان‌ها شد. همانگونه که ماکس وبر می‌گوید مفهوم اصلی و کلیدی در مدرنیته، خردباوری و عقلانیت است. اساساً منطق ساده این خردباوری حرکت کنش‌های انسانی به سوی قاعده‌های محاسبه

شدنی، کمی و ابزاری است. این امر منجر به بی‌توجهی به اجتماع و حذف انسان به نام فردمحوری است و این به تعبیر نیچه منجر به نوعی نهیلیسم می‌شود.

بحث محوری این کتاب این است که جهان مدرن، در عین اینکه به وجود آورنده مفاهیم معینی از اخلاق است، زمینه‌های به‌کارگیری آن‌ها را به‌طور جدی نابود می‌کند. مدرنیته هم به اخلاق نیازمند است و هم آن را غیرممکن می‌کند. نویسنده در این کتاب، پرتو جدیدی بر روی برخی موضوعات مشابه در فلسفه اخلاق معاصر از قبیل فایده‌گرایی، کانتیسم، لیبرالیسم، حقوق، فضیلت، واقع‌گرایی اخلاقی و نیز برخی موضوعات با بن‌مایه‌های سیاسی مانند عدالت، جنسیت، نهیلیسم و ملی‌گرایی می‌افکند. همچنین کتاب پیش‌رو شرحی انتقادی از مهم‌ترین پیغام‌های اخلاقی به مدرنیته اعم از ماندویل، هیوم، آدام اسمیت و کانت تا مارکس، نیچه، برتراند راسل، هابرماس و مک‌اینتایر را به تصویر می‌کشد.

راس پول معتقد است که اگر فلسفه اخلاق قرار است دوباره از بلندپروازی‌های سنتی خود دفاع کند تا جایگاهی در مسائل مهم اجتماعی روز برای خود تثبیت کند، باید محتوای اجتماعی خودش را جدی بگیرد. فلسفه اخلاق جنبه‌ای از زندگی اجتماعی است به همین دلیل است که از «morality» به عنوان اخلاق فردی دوره مدرن به جای واژه «ethic» استفاده می‌کند. در ادبیات کلاسیک از واژه «ethic» برای اخلاق استفاده می‌کردند اما در ادبیات مدرن «moral» استفاده می‌شود. در زیر برای آگاهی بیشتر از تفاوت‌های این دو واژه، به شرح جزئیات این دو واژه با استناد به دایره‌المعارف‌های تخصصی می‌پردازیم.

شاخصه‌های مقایسه	اخلاق (ethic)	اخلاق (moral)
چه هستند؟	قواعد رفتاری که در ارتباط با طبقه خاصی از اقدامات انسان یا گروه یا فرهنگی خاص شناسایی می‌شوند	اخلاق یک جهت‌نمای فردی درباره درستی یا اشتباه بودن امری است.
منشا واژگانی	کلمه‌ای یونانی «ethos» به معنای عادات شخصی	واژه لاتین «mos» به معنای روش و رسوم
منشأ آن‌ها چیست؟	سیستم اجتماعی - خارجی	فردی - درونی

چرايي انجام آنها توسط ما	زيرا جامعه به ما مي‌گويد عمل كردن به آنها كار درستي است.	چون ما به چيزي درست يا غلط ايمان داريم
انعطاف پذيري	اصول اخلاق به تعريف ديگران وابسته است.	معمولا پايدارند، اگر چه باورهاي فردي تغيير کنند... آنها نيز مي‌توانند تغيير کنند. ^۱

چنانکه مشاهده می‌شود یک وجه تفاوت آشکار میان این دو واژه این است که «ethic» به عادات و اجتماع اهمیت بسیاری می‌دهد اما «moral» به فرد و تشخیص فردی توجه دارد. راس پول در این کتاب به شیوه‌ای کاملاً متفاوت به بررسی مسئله اخلاق در عصر مدرن پرداخته است و طی هفت فصل نشان می‌دهد که چگونه اخلاق در عصر مدرن به محاق می‌رود.

راس پول در واقع دنباله یک عرصه جدید برای زندگی خوب است برای همین در فصل آخر در مورد تفسیر جدید «زندگی خوب» می‌گوید: نقطه آغاز این تلاش [برای رسیدن به زندگی خوب]، جهل ما نسبت به مذهب خیر است. اما این جهل ممکن است به دو طریق تفسیر شود. ممکن است که ما ندانیم موبیت ما و خیرهای ما چه هست زیرا ما فاقد یک بخش خاص از دانش هستیم. تلاش ما برای یک زندگی خوب جست‌وجو در یک معنای لغوی است و هدف آن کشف یا بازکشف چیزی است که تاکنون وجود داشته است. در واقع ما مانند باستان‌شناسانی هستیم که در تلاش برای کشف طحی از شهر پنهان‌شده در زیر مخروبه‌های تاریخ هستند. [رویکرد مک‌ایتتیری] با این وجود تناسر دیگر [که مورد نظر راس پول است] ممکن است این باشد که ما نمی‌دانیم زندگی خوب چیست. هست زیرا آن باید خلق شود. ما شبیه باستان‌شناسان نیستیم، بلکه بیشتر شبیه هنرمندانی که در تلاش‌اند

^۱ - The Definition of Morality - Stanford Encyclopedia of Philosophy

Ethics Definition - Dictionary.com

Ethic Origins - Online Etymology Dictionary

Moral Origins - Wiktionary

Morals Definition - Dictionary.com

چیزی را که هرگز قبلاً وجود نداشته به وجود آورند. وقتی ما «زندگی خوب» را یافتیم، این یک اکتشاف نیست بلکه آفرینش است.

طرح راس پول برای عصر مدرن یک بازتولید از آنچه وجود دارد نیست و حتی تولید یک نمونه جدید از سبک جدید نیست. آن بنا است یک نوع جدید خلق کند، یک نوع رادیکال جدیدی از جامعه، به همان اندازه که جامعه مدرن از جامعه سنتی متفاوت بود و به همان اندازه ای که این جامعه مدرن از فئودالیسم متفاوت است. اما این مستلزم آن است که ما از خود مدرسه فراتر رویم تا ضمن حفظ ارزش های مثبت مدرنیته مانند آزادی و برابری، از به محاف بسته ارزش های اخلاقی نیز جلوگیری کنیم.

در پایان این کتاب یک کتاب شناسی بسیار کامل از سوی نویسنده انجام شده است که ما آن را نیز ترجمه و بر آن علامه مدان ارائه کردیم. این کتاب شناسی به شرح اصلی ترین و مهم ترین آثاری پرداخت که در قرن بیستم در حوزه اخلاق و ارزش های اخلاقی با تاکید بر فیلسوفان برجسته ای مانند هابرماس، - ان رالز و مک ایتنایر انجام گرفته است. این بخش می تواند یک پیشینه تحقیق مناسب برای علاقه مندان این حوزه باشد.

م.ج. سلطانی - م کمالی گوکی

تابستان ۱۳۹۷